

STORTINGET

Innst. 277 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:61 S (2019–2020)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Jon Engen-Helgheim, Kari Kjønås Kjos, Åshild Bruun-Gundersen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Tor André Johnsen, Bård Hoksrud og Bengt Rune Strifeldt om å avvikle fylkeskommunen for å kutte byråkrati og bringe tjenestene nærmere innbyggerne

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette en prosess for å avvikle fylkeskommunen som forvaltningsnivå.»

Det vises til dokumentet for en nærmere beskrivelse av forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 10. februar 2020 til Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/ statsråd Nikolai Astrup bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 6. mars 2020. Komiteen har 25. februar 2020 avholdt muntlig høring i saken.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Torill Eidsheim, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Helge André Njåstad, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til forslaget. Det ble gjennomført høring om forslaget 25. februar 2020.

Komiteen viser til at det er tre forvaltningsnivåer i Norge, og denne inndelingen ble igjen befestet i juni 2017 da Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre vedtok ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå. Ikrafttredelsen av de fleste fylkessammenslåingene skjedde fra 1. januar 2020.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser videre til Granavolden-plattformen av 17. januar 2019, der det fastslås at det regionale forvaltningsnivået skal bestå, og at regionreformen gjennomføres.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, merker seg at forslagsstillerne fem uker etter ikrafttredelse av fylkessammenslåingene de selv initierte, fremmer forslag om å oppheve hele det regionale folkevalgte nivået. Flertallet viser til at fylkeskommunene har fått nye oppgaver fra 1. januar

2020, blant annet fylkesveiadministrasjon. Forslaget bør derfor avvises.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at det bør være tre folkevalgte nivåer. Disse medlemmer ønsker sterke regioner under direkte folkevalgt styring. Regionene skal ta et lederskap i samarbeid med kommuner, næringsliv og statlig forvaltning. Sterkere regioner bør overta flere oppgaver innen sektorer som samferdsel, utdanning, forskning, næringsutvikling og miljø. Det regionale nivået skal beholde sine oppgaver innen skole, helse, kollektivtransport og tannhelse. Regionene må få en sterkere samfunnsutviklerrolle, og regionale planer skal styrkes som utviklingsverktøy.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener fylkeskommunen er overflødig. Oppgaver som fylkeskommunen har i dag, kan organiseres bedre på andre måter. Disse medlemmer mener at lokaldemokratiet vil styrkes ved å avvikle fylkeskommunen, tjenestene vil komme nærmere innbyggerne, og byråkratiet vil reduseres. Innbyggerne kjenner liten eller ingen tilknytning til fylkeskommunen—det er kommunen og lokalpolitikere som leverer de mest grunnleggende tjenestene som grunnskole, barnehage, fastlegetilbud, sykehjem, hjemmesykepleie osv. Dette er tjenester innbyggerne møter daglig, og som blir levert av kommunene.

Disse medlemmer mener videre at det å avvikle fylkeskommunen er et godt politisk virkemiddel i desentraliseringspolitikken.

Disse medlemmer mener innsparingen ved avvikling av fylkeskommunen bør brukes til å styrke kommuneøkonomien ytterligere. Bare politikerlønninger i fylkeskommunene utgjør om lag tre hundre mill. kroner. Dette er midler som ville kommet kommunene til gode ved avvikling av fylkeskommunen og fordeling av tjenesteansvar mellom stat og kommuner. Disse medlemmer mener det er et overforbruk i politikerlønninger, og at det er et økende byråkrati i fylkeskommunene.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette en prosess for å avvikle fylkeskommunen som forvaltningsnivå.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker å videreføre tre forvaltningsnivåer i Norge. Det er hele tiden nødvendig å diskutere hvilket forvaltningsnivå som best løser en oppgave og bør ha ansvaret. Noen oppgaver er av lokal karakter, andre av regional betydning, mens noen oppgaver løses mest hensiktsmessig på det statlige nivået. Disse medlemmers utgangspunkt

er at oppgaver og ansvar skal ligge så nært som mulig dem det gjelder, og gi mulighet for lokal påvirkning, samtidig som oppgaven må løses mest mulig hensiktsmessig. Der det er politisk skjønn involvert, bør ansvaret legges til politisk nivå, ikke byråkrati og administrasjon. Fylkeskommunen har arbeidsoppgaver som er for store for kommunene og for små for staten. Disse medlemmer mener dette er en hensiktsmessig fordeling som bør videreføres. Fylkene spiller en viktig rolle i utviklingen av sitt område. Fylkeskommunen har stor betydning for å ivareta et aktivt lokaldemokrati med utgangspunkt i fylkenes demografi og geografi.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i 2018 la frem forslag til oppgaveoverføring fra staten til fylkene som en del av regionreformen. Dersom fylkene reelt skal få mer makt og ansvar, må regjering og storting sørge for at virkemidlene overføres sammen med oppgavene. Regjeringens forslag inneholdt verken en betydelig overføring av makt, midler eller arbeidsplasser slik det var lovet. Isteden la regjeringen opp til en oppstyking av oppgaver som ikke nødvendigvis fører til mindre statlig byråkrati. For å sikre en reell styrking av fylkeskommunenes rolle som pådrivere for regional utvikling og næringsutvikling i hele landet må de også få midler til å løse oppgavene. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig at Stortinget prioriterer å øke fylkeskommunenes midler til regional utvikling og distriktpolitikk for å sikre utvikling og økt verdiskaping i hele landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke forslagsstillernes merkelige tidspunkt for å fremme forslaget. Så snart partiet er ute av regjering, fremmer de forslag om å oppløse forvaltningsnivået som regjeringen de var en del av har brukt masse ressurser på å slå sammen med tvang. Forslaget adresserer heller ikke hvordan forslagsstillerne mener fylkeskommunens oppgaver skal løses. Hvorvidt forslagsstillerne ønsker å tvangssammenslå kommunene for å kunne overføre fylkeskommunens oppgaver til større og «robuste» kommuner, eller om de mener oppgavene skal flyttes til staten og dermed lenger fra folk, bør klargjøres.

Flertallet støtter ikke forslaget om å avvikle fylkeskommunen. Det vises ellers til egne forslag og merknader til Representantforslag 3 S (2018–2019), Representantforslag 4 S (2018–2019), Representantforslag 25 S (2018–2019) og Representantforslag 46 S (2019–2020), samt til merknader og forslag til behandling av Meld. St. 6 (2018–2019).

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen iverksette en prosess for å avvikle fylkeskommunen som forvaltningsnivå.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser

til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:61 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Jon Engen-Helgheim, Kari Kjønås Kjos, Åshild Bruun-Gundersen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Tor André Johnsen, Bård Hoksrud og Bengt Rune Strifeldt om å avvikle fylkeskommunen for å kutte byråkrati og bringe tjenestene nærmere innbyggerne – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 14. mai 2020

Karin Andersen

leder

Heidi Greni

ordfører

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Kommunal- og moderniseringsministeren

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

20/803-3

6. mars 2020

Dokument 8:61 S (2019-2020) Representantforslag om å avvikle fylkeskommunen for å kutte byråkrati og bringe tjenestene nærmere innbyggerne

Jeg viser til representantforslag nr. 61 S (2019–2020) om å avvikle fylkeskommune for å kutte byråkrati og bringe tjenestene nærmere innbyggerne, som jeg er bedt om å gi en vurdering av.

8. juni 2017 vedtok Stortinget den nye fylkesstrukturen, som trådte i kraft 1. januar.2020. 24. september 2018 kom det til en enighet mellom regjeringspartiene og Krf om oppgaveoverføring og regionreform, hvor partene ble "enige om at regionsstrukturen som ble vedtatt 8. juni 2017 ligger fast".

Høyres primære standpunkt når det gjelder fylkesnivået er kjent. Jeg mener imidlertid det er viktig å respektere de vedtak som er fattet i forbindelse med regionreformen, og gi fylkeskommunene mulighet til å konsentrere seg om oppgavene de skal løse for innbyggerne i sine regioner. Mange fylkeskommuner har nedlagt et betydelig arbeid med å følge opp Stortingets vedtak om reform. Jeg mener derfor det er god grunn til å se fremover. En ny forvaltningsreform vil medføre betydelige kostnader og i realiteten nullstille det store arbeidet som fylkeskommunene har gjennomført de siste årene.

Den nye fylkesstrukturen ble lagt til grunn da regjeringen vurderte hvilke oppgaver som kunne overføres fra staten til de nye fylkeskommunene fra 1.1.2020. Overføringen av oppgaver og virkemidler fra 2020 har dreid seg om å flytte oppgaver nærmere innbyggerne. Fylkeskommunene er styrket som regionale samfunnsutviklere. En avvikling av

fylkeskommunen som forvaltningsorgan, vil ha omfattende konsekvenser for oppgavefordelingen i Norge.

Kommunereformen har medført at 119 kommuner har blitt til 47 nye, slik at vi fra 2020 har 356 kommuner i Norge. Det gir større og sterkere kommuner som kan gi bedre tjenester for innbyggerne. Men det er fortsatt mange små kommuner i Norge, og det er derfor fortsatt behov for å jobbe med å få til flere kommunesammenslutninger.

Siden det fortsatt er mange små kommuner i Norge, legger det begrensinger på hvilke oppgaver som kan overføres til kommunene. I Norge gjelder generalistkommuneprinsippet, som betyr at alle kommuner skal ha ansvar for de samme oppgavene, uavhengig av hvilken størrelse de har. Fylkeskommunene har ansvar for flere store oppgaver, bl.a. samferdsel, kollektivtransport og videregående opplæring. Dette er ikke oppgaver som egner seg å overføre til kommunene gitt den kommunestrukturen vi har i dag. Flere oppgaver, f.eks. videregående opplæring og oppgaver på samferdselsområdet, krever enheter av en viss størrelse for å sikre god oppgaveløsning. Ved en avvikling av fylkesnivået, vil dermed mange fylkeskommunale oppgaver flyttes til staten. Ansvaret plasseres da lengre fra innbyggerne enn i dag. Alternativt vil mange kommuner måtte løse disse oppgavene gjennom interkommunalt samarbeid, som også har en rekke ulemper.

Jeg kommer ikke til å iverksette en prosess for å avvikle fylkeskommunene som forvaltningsnivå. Regionreformen har nettopp trådt i kraft, og jeg mener vi alle nå bør legge dette til grunn og se fremover.

Med hilsen

Nikolai Astrup

